

Setev strniščnih dosevkov

Setev strniščnih dosevkov je naravi prijazen in učinkovit način izboljšanja rodovitnosti tal. Omogoča nam celoletno pokritost tal ter je s strokovnega stališča zelo priporočljiv ukrep. Glede na letošnje vremenske razmere, ko še imamo dovolj vlage v zemlji lahko priporočamo čimprejšnjo setev dosevkov.

Strniščne dosevke sejemo po pravilu žit, zgodnjega krompirja in vmesnih posevkov. Setev strniščnih posevkov ima v njivskem kolobarju več prednosti: izboljšamo kolobar, v poletnem času se izognemo propadanju strukture tal zaradi vročine in poletnih neviht, pridelamo dodatno krmo za živino in preprečujemo razmnoževanje bolezni in škodljivcev. S setvijo dosevkov zmanjšamo zapleveljenost, izboljšamo zračnost tal ter bilanco humusa, zmanjšamo negativne vplive dežja, sonca in vetra na strukturo tal, preprečuje se izpiranje hranil (dušika) v podtalnico, izboljša se krmna bilanca na kmetiji, čebelam zagotavljamo bogato pašo v jesenskem času, spet nekaterim drugim kmetijam bo zanimiva možnost biofumigacije z uporabo nekaterih dosevkov. Z mešanici večih dosevkov pripomoremo k večji biodiverziteti. Strniščni dosevki so pomembni, ker polepšajo tudi izgled krajine. Setev strniščnih posevkov lahko opravimo brez oranja, samo s plitvo površinsko obdelavo tal. Strniščne posevke sejemo za prehrano ljudi, za krmo živali in za zeleni podor. Pomen setve strniščnih posevkov je še večji na površinah na katerih ne zaoravamo hlevskega gnoja.

Za človeško prehrano sejemo ajdo, proso, strniščno repo ali rdečo peso, za prehrano živali najpogosteje sejemo mnogocvetno ljujko, inkarnatko, grašljinko, črno deteljo, krmno ogrščico, lucerno in deteljno travno mešanico, za zeleni podor pa oljno redkev, belo gorjušico in facelijo. Strniščni posevki so lahko prezimni ali neprezimni.

Prezimni strniščni posevki namenjeni za prehrano živali

Posevek	Čas setve	Setvena norma (ha)	Posebnosti
Mnogocvetna ljujka	Avgust do sredine septembra	40-50 kg	Rabi veliko vode
Inkarnatka	Julij-avgust	25-30 kg	V jesenskem času pepelasta plesen
Grašljinka	Julij-avgust	60 kg	Daje veliko mase
Črna detelja	Julij-avgust	30-35 kg	Največje pridelke daje v srednje težkih in težkih tleh
Lucerna	Avgust	30-35 kg	Primerna za lažje tipe tal, ne prenaša kisla tla
Krmni ohrovt	Junij-julij	4-5 kg	Prenaša nizke temperature, za zeleno krmo pozno v

			jeseni, možnost biofumigacije
Trpežna ljulka	Avgust do sredine septembra	30-40 kg	Večletna, zahtevna za pridelavo
Pasja trava	Avgust do sredine septembra	20-22 kg	Primerna za lahka tla, zahteva pravočasno košnjo
Krmna ogrščica	Julij-september	10-15 kg	Primerna za zgodnjo spomladansko krmo, možnost biofumigacije
Bela detelja	Julij-avgust	5-8 kg	Dobro prenaša gaženje, v mešanici s travami, izpodriva trave, primerna za vlažna območja

Neprezimni strniščni posevki namenjeni za prehrano ljudi, živali in podor

Posevek	Čas setve	Setvena norma	posebnosti
Ajda	Od sredine maja do sredine julija	70-80 kg	Hitro prekrije tla, razplevelja njive enoletnih plevelov
Proso	Od sredine maja do sredine julija	30-40 kg	Za izrazito sušna in topla rastišča
Strniščna repa	Julij	3-5 kg	Potrebna pozornost zaradi bolhača
Sudanska trava	Junij-julij	20-30 kg	Za izrazito sušna in topla rastišča
Perzijska detelja	Julij	18-20 kg	V mešanici z mnogocvetno ljulko
Aleksandrijska detelja	Maj-sredine avgusta	25-30 kg	V mešanici z mnogocvetno ljulko
Facelija	Junij-sredine avgusta	10-15 kg	Hitra rast, za čebeljo pašo, možnost biofumigacije
Oljna redkev	Julij-sredine avgusta	25-30 kg	Hitra rast, za čebeljo pašo, možnost biofumigacije
Bela gorjušica	Julij-sredine avgusta	20-25 kg	Hitra rast, za čebeljo pašo, možnost biofumigacije
Meliorativna redkev	Julij-sredine avgusta	8 kg	Hitra rast, globinsko rahlja tla, rastline ob mrazu zmrznejo

Po spravilu žit tla čim prej pripravimo za setev. Če slamo uporabljamo za živino jo čim prej zbaliramo in odpeljemo z njive. Na strnišče lahko v nočnem času ali neposredno pred

padavinami navozimo gnojevko in jo takoj zadelamo v tla, da preprečimo izgube amonijske oblike dušika. V primeru da slamo ne odvažamo jo čim prej plitvo zadelamo v tla. Da bi se slama normalno razkrajala je potrebno dovolj dušika, ki ga lahko dodamo z gnojevko ali manjšimi odmerki mineralnega gnojila z dušikom, saj je za razkroj slame potrebno zmanjšati razmerje med ogljikom in dušikom (C:N razmerje). To razmerje je v slami, zaradi velikega deleža celuloze preširoko za normalen razkroj slame.

Po žetvi se priporoča plitvejša obdelava tal (15-18) cm in setvena priprava do drobno grudičaste strukture. Če nam tehnologija dopušča lahko izvedemo tudi direktno setev. V literaturi pogosto najdemo priporočila, da pred setvijo dodamo do 60 kg fosforja ter do 100 kg kalija, ampak velja priporočilo, da gnojimo glede na rezultate analize tal. Dodajanju dušikovih gnojil se poskušamo izogniti, kajti posevki so ga sposobni počrpati iz globljih plasti tal ter tako preprečiti njegovo izpiranje. To posebej velja za strniščno setev posevkov ajde in prosa, ki lahko zaradi gnojenja z dušikom poležejo. V praksi nam pogosto tako sploh ni potrebno dodajati hranil za normalno rast dosevkov.

Setev se večinoma izvede z žitnimi sejalicami ali trosilci mineralnih gnojil lahko pa tudi ročno. Po setvi lahko izvedemo tudi valjanje, da omogočimo enakomernjši in hitrejši vznik. V kolikor vam je propadel glavni posevek (npr. buče), in je bil škropljen s talnimi herbicidi vam svetujemo, da nas pokličete za podrobna navodila kako izvesti setev dosevkov v takem primeru.

Pripravil:

Timotej Horvat, mag.kmet.